

AgEcon SEARCH
RESEARCH IN AGRICULTURAL & APPLIED ECONOMICS

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search
<http://ageconsearch.umn.edu>
aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

JUHÁSZATRA SPECIALIZÁLT TELEPEK NYERESÉGE

VINCZE JUDIT – TENK ANTAL dr. – NÉMETH ANETT dr. –
FALUSI BÁLINT

Kulcsszavak: nyereséget befolyásoló tényezők, termelési érték, termelési költség, ágazati eredmény, támogatások hatása a jövedelemre.

ÖSSZEFOGLALÓ MEGÁLLAPÍTÁSOK, KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK

A vizsgált telepek a 2001-2005 közötti időszakban három évben (2001, 2004, 2005) veszteségesek voltak. A 2004-ben bekövetkezett csatlakozást követően az Európai Uniótól jelentős mértékű támogatást élvezhetnek a gyepre alapozott állattenyésztő ágazatok. Különösen érvényes ez az olyan hátrányos helyzetű térségekre, mint amilyen az Észak-Magyarország Régió. A hazai juhászatokban a ráfordítások csökkentésére és ezen keresztül a költségsökkentésre két lehetőség kínálkozik: a legelőterületek kihasználása, valamint az állategészségügyi költségek csökkentése. Egyúttal javulhat a környezet minősége és a takarmányozás színvonala is. Az árbevétel növelésének egyik lehetősége az értékesítési árak növekedése, de ez független a gazdálkodó döntésétől, illetve az arra gyakorolt befolyása igen csekély. Az árbevétel növelésének viszont másik lehetősége a hozam növelése, míg a harmadik lehetőség a támogatások maximális kihasználása. A kalkulációs modell alapján megállapítható, hogy az igénybe vehető különböző támogatásformákkal kalkulált bevételeket figyelembe véve az ágazat nyereséges lehet. A vizsgált telepeken az anyánkénti támogatás 4103 Ft-tal, a hektáronkénti támogatás pedig 5802 Ft-tal növelné a nyereséget.

BEVEZETÉS

A tanulmány öt juhtartó telep termelésének ökonómiai elemzésére irányult. A főbb gazdasági mutatók elemzése 2001-2005 évekre terjedt ki. A vágóbárányszerelés jövedelmi helyzetét az egyes telepek átlagadataiból kiindulva vizsgáltuk. Külön-külön értékeltük a termelési érték és termelési költség, valamint az azokból számítható telepi nyereséget. A vizsgálatokból levont következtetések – a viszonylag kis telepszám miatt – lokális érvényűek, az általánosítható megállapításokhoz ennél szélesebb bázison nyugvó elemzések szükségesek. A juhágazat számára igénybe vehető támogatásokat

abból a szempontból vizsgáltuk, hogy azok milyen hatással lennének a jövedelemtermelő képességre.

A magyarországi juhászat természetes és ökonómiai mutatói arról árulkodnak, hogy az ágazat helyzete hosszú idő óta rendkívül kedvezőtlen (*Jávora et al., 1990*). Fő termék a jövőben is a jövedelmezőséget legjobban befolyásoló bárányhús marad (*Fésűs, 1995*). Amennyiben az értékesítési arányokat tudatosan befolyásolnák, és ez eltolódna a karácsonyi időszakra, akkor az egy anyára jutó árbevétel közel 5%-kal növelhető, ami javítaná az ágazat jövedelmi pozícióját (*Fenyves et al., 2007*). A hozamok alacsony szintje

akadályozza a jövedelmező termelést, hiszen tejtermelés 500-700%-kal, a szaporulat 50-100%-kal marad el a fejlett juhtenyésztéssel rendelkező országoktól (Nábrádi et al., 2001).

Az ágazat válságos helyzetének többé-kevésbé az az oka, hogy a juhtartás a jelenlegi szinten nem jövedelmező, ami több tényezőre vezethető vissza: az úgynevezett begyűrűző költségekre, mint anyagköltségekre, adó és TB, segédüzemági és egyéb költségekre melyek csak 1995 és 1996 között 25%-kal nőttek. A takarmányköltségek mintegy 50-55%-kal részesedtek a növekményen belül. E költségnövekményt csak a növekvő hozamokkal lehetne kigazdálkodni (Kukovics et al., 1997). Az egyéb közvetlen költségek növekedése várható, hiszen ezek a tételek a szolgáltatás kategóriába tartoznak, amelyek folyamatosan drágulnak. A bérleti díjak inflációt meghaladó növekedésével, az állatok értékének emelkedésével, a biztosítási költségek növekedésével lehet számolni (Vincze et al., 2006).

A jövedelem kategóriái közül a nettó jövedelemmel számolunk, a fedezeti hozzájárulással, a standard fedezeti hozzájárulással, és végül a bruttó jövedelemmel, amelyet a mezőgazdasági kistermelők a valóságban érzékelnek (Fenyves et al., 2007). A jövedelmekkel kapcsolatban különbséget kell tenni a családi vállalkozásokban és a „nagyüzemi” termelésben képződött jövedelemformák között. A mezőgazdasági őstermelő ugyanis ún. bruttó jövedelemmel kalkulál, hiszen nem számolja el költségei között a saját munkabérét, esetenként az általános költségek jelentős részét sem (Nábrádi et al., 2002).

Lapis (2004) szerint a juhágazat számára rendelkezésre álló támogatások több forrásból is igényelhetők, illetve az egyes gazdaságok adottságai (elsősorban a gyepterület nagysága) nagymértékben

befolyásolják az igénybe vehető támogatás mértékét, így ágazati szinten nem határozható meg egy anyára igénybe vehető támogatások pontos mértéke. Ennek ellenére egy modell segítségével szemlélteti, hogy a különböző támogatások igénybevétele esetén, illetve a hozamok változásának hatására hogyan alakult egy juhászat bruttó jövedelme.

A JUHTARTÓ TELEPEK TERMELÉSI ÉRTÉKE

A termelési érték vizsgálatánál az egy anyára jutó árbevétel alakulását és az évekre jellemző anyajuh támogatást vettük figyelembe. A tanulmányban az egy anyára eső árbevételben a hús-, a gyapjú és a kiselejtezett tenyészállat értékesítéséből származó bevételt is szerepeltettük. A vizsgálatba bevont telepeken nem képez árbevételt a tej, mivel nincsen fejés, a megtermelt tejet kizárólag a bárányok nevelésére fordítják. Az egy anyára jutó termelési érték alakulását az 1. ábra szemlélteti.

Az anyajuhonkénti legmagasabb termelési értéket 2003-ban érték el. Az értékesítési átlagár számításnál a tejesbárányok, illetve a választott jerke- és kosbárányok kilogrammonkénti árát vettük figyelembe. A választott bárányok öt évi átlagsúlya 18,2 kg. A vizsgált időszak utolsó évében (2005), anyajuhonként 1,4 bárányt választottak le 25,5 kg átlagsúlylyal, az első évben (2001) a választási súly 17,1 kg volt csupán. Ennek oka egyrészt a szigorodó szelekcióban, másrészt a javuló takarmányozásban keresendő. A termelt bárányhús döntő hányada Nyugat-Európa országaiba, elsősorban Olaszországba került. Ez az áru csaknem kizárólag fiatal bárányokból áll, míg a hazai fogyasztásra a minőségileg gyengébb – és zömmel selejt – anyákat és bárányokat értékesítik (Vincze et al., 2006). Az exportértékesítés egész évben folyamatos, csúcsidezőszak a húsvét, valamint

augusztus közepe és a karácsony. A szezonális csúcsidőszakokban az árak magasabbak, az év többi részében általában mérséklődnek.

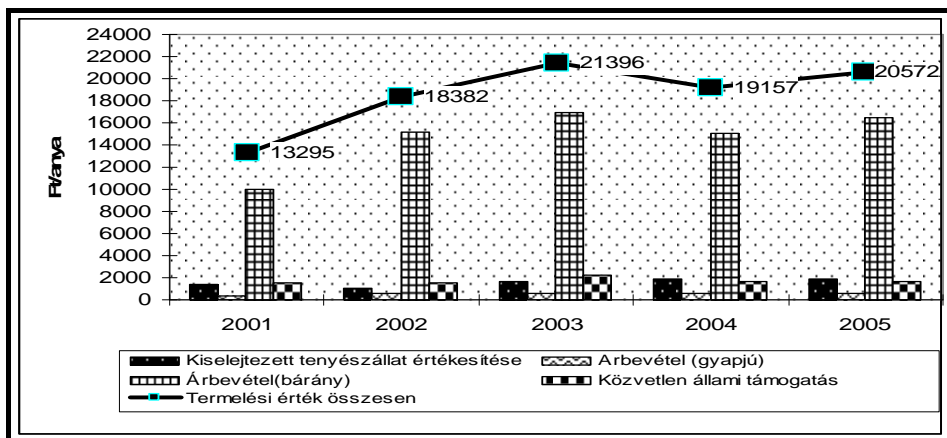
A bárányértékesítés mellett további árbevételi forrást képez a gyapjú, amely régebben mindig értékesíthető termék volt, napjainkra jelentősége elenyésző, mert a gyapjúból származó árbevételnek nincsen nyereségtartalma, vagy nem jelentős, ugyanis a gyapjú nyírása, annak

eladásra történő előkészítésének, szállításának költsége nagyobb, mint az elérhető árbevétel. Az egy anyára jutó termelési értéket meghatározó tényezők alakulását a 2. ábra szemlélteti.

Látható, hogy a vizsgált években a termelési értéket befolyásoló tényezők közül a bárányok értékesítéséből származó árbevétel a legjelentősebb, 75-83% a közvetlen állami támogatás (8-11%) és a kiselejtett tenyészállat értékesítés (6-11%).

1. ábra

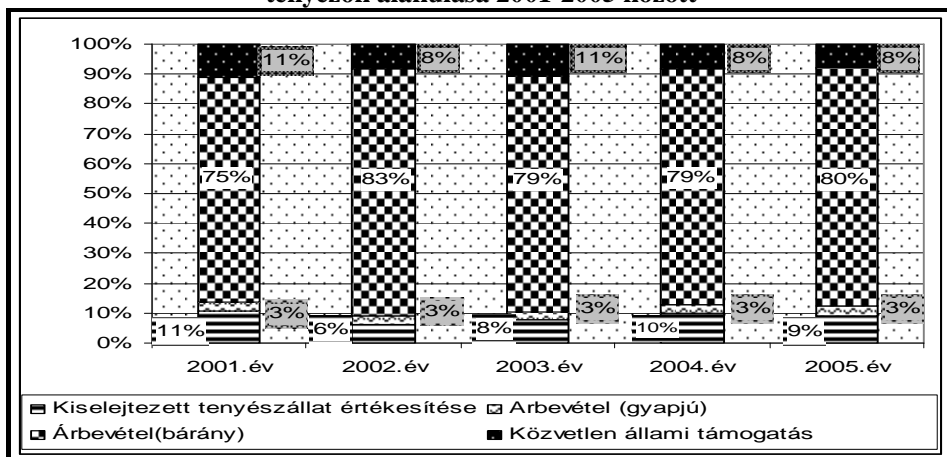
Egy anyára jutó termelési érték alakulása 2001-2005 között

Forrás: gyűjtött adatokból saját kalkuláció

2. ábra

Egy anyára jutó termelési értéket meghatározó tényezők alakulása 2001-2005 között

Forrás: gyűjtött adatokból saját kalkuláció

A JUHTARTÓ TELEPEK TERMELÉSI KÖLTSÉGEI

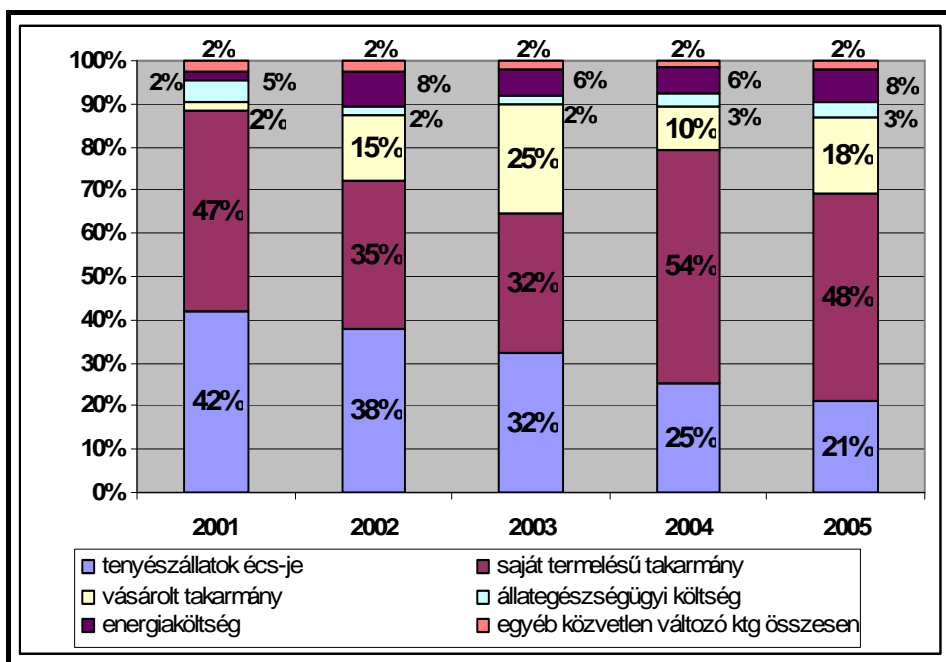
A költségeket az egy anyajuhra jutó fajlagos költségekkel mutatjuk be. A 3. ábra a különböző költségnemeket szemlélteti.

Megállapítható, hogy a vizsgált években a legnagyobb arányt a saját termelésű takarmányok költségei (32-54%), a tenyészállatok értékcsökkenése (21-42%), a vásárolt takarmányok költsége (10-25%) képviseli a közvetlen változó költségekben. A takarmányköltség jelentős különbségei a takarmányárakban keresendők, annak ellenére, hogy a feleltett takarmányokon belül jóval nagyobb súlyt képvisel a saját termelésű abrak-, és a tömegtakarmány. Az állatorvos és

állatgyógyszer költségeiben mutatkozó változások nagyrészt az egyes években eltérő állategészségügyi előírásoknak köszönhetőek, erre a tételre az ágazat vezetésének kevésbé lehet befolyása. Az állategészségügyi anyagköltségek növekedése nagy valószínűséggel prognosztizálható. Szembetűnő az energiaköltségek növekedése, mintegy 2%-kal évente. Az egyéb közvetlen költségek is növekedtek, hiszen ezek a tételek a szolgáltatás kategóriába tartoznak, amelyek folyamatosan drágultak. A 4. és az 5. ábra az összes termelési költség alakulását, valamint a közvetlen-, a közvetett- és az állandó költségek arányát szemlélteti.

3. ábra

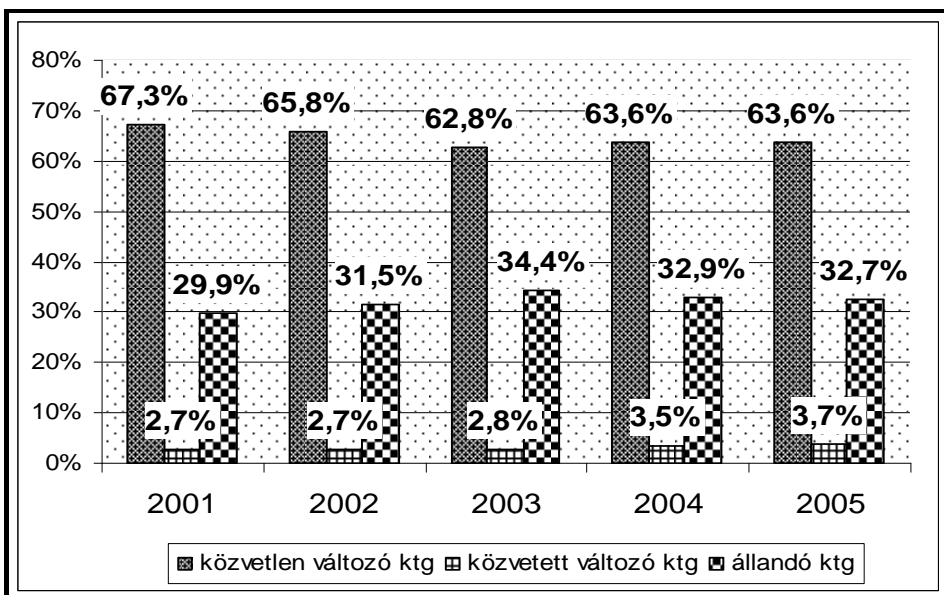
A különböző költségnemek aránya a közvetlen változó költségek alakulásában 2001-2005 között

Forrás: gyűjtött adatokból saját kalkuláció

4. ábra

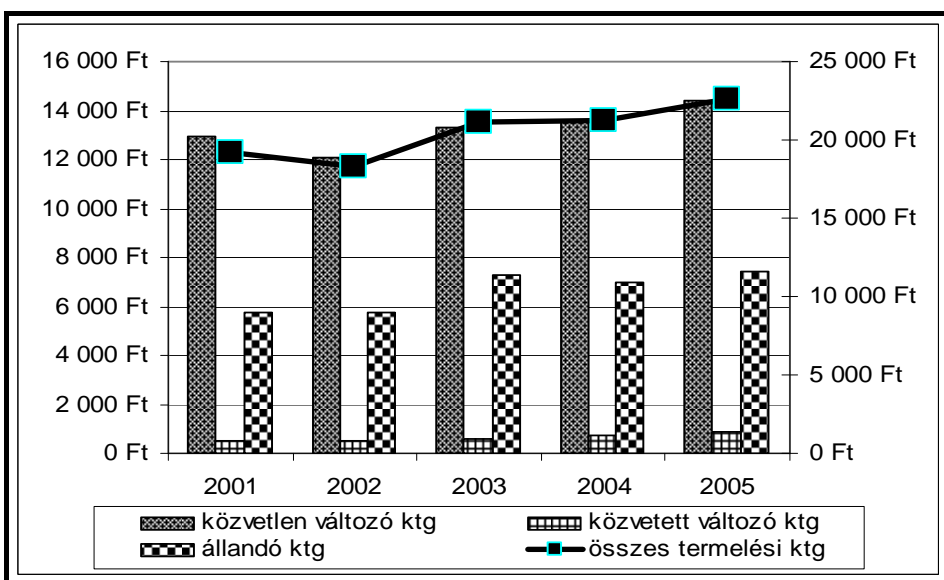
A közvetlen-, a közvetett-, illetve az állandó költségek
összes termelési költségen belüli aránya 2001-2005 között

Forrás: gyűjtött adatokból saját kalkuláció

5. ábra

Az egy anyajuhra jutó összes termelési költség szerkezete

Forrás: gyűjtött adatokból saját kalkuláció

A JUHTARTÓ TELEPEK JÖVEDELME

Megállapításra került, hogy a hazai juhászatokban a ráfordítások csökkentésére és ezen keresztül a *költségcsökkentésre két lehetőség kínálkozik*. Egyrészt a költségek csökkentésének reális lehetőségét a *legelőterületek maximális kihasználása*, másrészt az *állategészségügyi költségek csökkentése* jelentheti. Emellett a jövedelem növelésének járható útja a termelési érték növelése. Az árbevétel növelésének egyik lehetősége az *értékesítési árak növelése*. Ez nem a termelő döntésétől függ, illetve az arra gyakorolt befolyása igen csekély. A jelenlegi piaci viszonyok között a magyarországi pecsenyebárány árak növekedése nem prognosztizálható. Az árbevétel növelésének másik lehetősége a *hozam növelése*. Az árbevétel növelésének lehetősége a *támogatások maximális kihasználása*. A támogatások több forrásból is igényelhetők, illetve az adottságok – elsősorban a gyepterület nagysága – nagymértékben befolyásolják a támogatás mértékét. *Lapis M. (2004)* modellsémáját alapul véve szemléltetjük, hogy a különböző támogatások igénybevétele esetén hogyan alakul a jövedelem. A modellszámítás eredményeit az 1. táblázatban foglaltuk össze. A modell három támogatási variánsra támaszkodik. Az „A” variáns esetében a gazdaság az anyajuh-támogatást és a földalapú támogatást veszi igénybe, a „B” variánsnál az *NVT Agrár-környezetgazdálkodási Intézkedései Gyepgazdálkodási alapprogramjában* is részt vesz a gazdaság és a „C” esetben pedig ökológiai gazdálkodást folytat. Mindhárom variáns esetében a 2005. évi gyűjtött adatok alapján kalkulált termelési értéket és termelési költséget vettük alapul. Az értékesítési ár

mindegyik variáns esetén 644 Ft volt, mivel az ökológiai tartásban nevelt bárányt sem lehet ma magasabb áron értékesíteni, mint a konvencionális termelésből származót. A területalapú támogatások meghatározásánál hektáronként egy állategység állatsűrűséggel számoltunk, ami 6,66 anyajuhnak felel meg.

Az állatállományra igényelhető támogatás 1452 Ft/anya, mely összeg a jövőben, a növekvő anyalétszám következtében csökken. A vizsgált juhászatok „életében” kiemelkedő jelentőségű a földalapú támogatás. Az egy anyára jutó támogatás – 17 000 Ft/ha támogatással és hektáronként egy állategység állatsűrűséggel kalkulálva – 2552 Ft/anya. Ezen felül a Nemzeti Vidékfejlesztési Terv (NVT) Agrár-környezetgazdálkodási Intézkedései (AKG) keretében további 15 000 Ft/ha támogatásra jogosultak gyepterületeik után. Amennyiben a termelő ökológiai gazdálkodást folytat, anyajuhonként 4800 Ft támogatás igényelhető.

Összességében megállapítható, hogy mindhárom variánsban a támogatások jelentősen befolyásolják a bevételt. Az „A” modell esetében 9905 Ft-tal, a „B” modell esetében 12 155 Ft-tal, a „C” modell esetében pedig 16 955 Ft-tal növekedne az egy anyajuhra számított termelési érték. A különböző támogatásformákkal kalkulált termelési értékkel számolva megállapítható, hogy az ágazat mindhárom variáns esetében nyereséget érhetne el, amennyiben az egyéb körülmények a 2005. évi viszonyok szerint alakulnának. (További kalkulációt igényelne a környezetre gyakorolt „közvetett hatások”-ból származó gazdasági előnyök meghatározása.)

1. táblázat

A vizsgált telepek által igénybe vehető különböző támogatások összegei alapján kalkulált jövedelem

Megnevezés	„A” modell (2005)	„B” modell (2005)	„C” modell (2005)
Bárányból származó árbevétel (Ft/anya)	16 435	16 435	16 435
Gyapjúból származó árbevétel (Ft/anya)	627	627	627
Tejből származó árbevétel (Ft/anya)	-	-	-
Kiselejtezett tenyészállat értékesítés (Ft/anya)	1910	1910	1910
Termelési érték összesen támogatás nélkül (Ft/anya)	18 972	18972	18972
Termelési költség összesen (Ft/anya)	22 601	22 601	22 601
Jövedelem I.(Ft/anya)	-3629	-3629	-3629
Anyajuh tartás támogatása (Ft/anya)	1452	1452	1452
TOP UP kiegészítő nemzeti támogatás (Ft/anya)	1643	1643	1643
RURAL WORLD támogatás (Ft/anya)	1008	1008	1008
Öko-támogatás (Ft/anya)	-	-	4800
NVT AGK támogatás (Ft/anya)	-	2 250	2 250
Területalapú támogatás	2552	2552	2552
Kedvezőtlen adottságú területek kompenzációs támogatása	3250	3250	3250
Termelési érték összesen az igényelhető támogatási összeggel kalkulálva (Ft/anya)	28 877	31 127	35 927
Jövedelem II. (Ft/anya)	6276	8526	13 326

Forrás: Lapis M. (2004) kalkulációs modellsémája alapján saját kalkuláció a gyűjtött adatokból

FORRÁSMUNKÁK JEGYZÉKE

(1) Fenyves V. – Ertsey I. (2007): A magyarországi juhtartás jövedelmezősége. *Gazdálkodás* 51. évfolyam 1. sz. p. 47-54. (2) Fésűs László (1995): A biológiai alapok felújítása az állattenyésztésben. „Agro-21” Füzetek 5. szám. p. 24-36. (3) Jávor A. – Kukovics S. – Nábrádi A. (1990): A juhászat gazdasági helyzete és minőségi fejlesztése. „Agro-21” Füzetek 30. szám. p. 60-65. (4) Kukovics S. – Jávor A. – Molnár Gy. – Ábrahám M. – Molnár A. (1997): A juhtenyésztés minőségének fejlesztése. „Agro-21” Füzetek 17. szám. p. 76-100. (5) Lapis M. (2004): A juhágazat jövedelemváltozása a hozamok és a támogatások tükrében. „A jövő tudósai, a jövő Magyarországa” Doktoranduszok Konferenciája, Debrecen. (6) Nábrádi A. – Jávor A. (2001): A juhtenyésztés szervezése és ökonómiája. In: *Mezőgazdasági üzemtan II.* (szerk.: Pfau E. – Széles Gy.) Mezőgazdasági Szaktudás Kiadó, Budapest. (7) Nábrádi A. – Jávor A. – Kukovics S. – Molnár Gy. – Szűcs I. (2002): Az ágazat termelési költségei. In: Nábrádi A. – Jávor A. (szerk.): *A juhászati ágazat gazdasági, szervezési kérdései.* Szaktudás Kiadó Ház, Budapest, p.71-122. (8) Vincze J. – Harcsa a. – Kiss Cs. (2006): A juhászat jövedelemviszonyai egy Borsod-Abaúj-Zemplén megyei gazdaságban. *Gazdálkodás* 50. évfolyam. 16. sz. p. 81-87.